

Dưới th  i  ng Duterte gi  vai trò Ch  tịch ASEAN, kh i này đ  đánh m t m t c  h i quan trọng đ  “lên  n hoặc tr ng ph t” Trung Quốc.  ng quan ng i h n l  điều này đ  làm suy yếu vai trò trung tâm của ASEAN trong việc gi i quyết m t trong nh ng đi m n ng nan gi i và d  b ng n  nh t trong th  k  21.

T ng th ng Philippine Rodrigo Duterte đ  kết thúc vai trò Ch  tịch luân phiên Hi p hội các quốc gia  ng Nam   (ASEAN) sau s  ki n đ n tiếp các nhà l nh đạo toàn c u t i Manila vào th ng 11/2017. Nh  l nh đ o Philippines đ  kh o l o t n d ng s  ki n này đ  h p ph p h a v  th  qu c t  c a  ng trong b i c nh qu c t  đ ng ph n đ i k ch liệt h  s  nh n quy n của v  t ng th ng này.

T ng th ng Duterte đ  chào đ n m t cách n ng  m v  c  các cuộc trao đổi th n m t v i nhi u nguy n th  quốc gia đ n t  khu vực Th i B nh D ng c ng nh  các nhà l nh đạo của Liên hợp quốc (LHQ) v  Liên minh ch u  u (EU).   i biểu tham dự

c  T ng th ng M  Donald Trump, Th  t ng Nh t B n Shinzo Abe v  Th  t ng  n    Narendra Modi, v n   u  ng t m ki m c c mối quan h  ch t ch  h n v i nh  l nh   o Philippines.  ng ch  y , H i ngh  th ng  nh Manila     c coi là c  h i     ng Duterte v   ng Trump t  ch c m t cu c họp song ph ng ch nh th c   u ti n giữa hai nh  l nh   o này. Hai nh  l nh   o    ng nh ng t m cách kh i ph c   c ph n n o m i quan h  M -Philippines v n  ng c ng th ng, ch  y u l  do nh ng kh c bi t liên quan  n c c mối quan ng i v  nh n quy n, m  c n cam kết s  m  r ng h p t c trong nh ng l nh v c c ng quan t m,  c bi t l  ch ng không b  v  ch ng bu n b n ma túy.

Tuy nhiên, b n th ng l i l n nh t trong thời gian  ng Duterte gi  ch c Ch  t ch ASEAN ch c ch n l  Trung Quốc. B t ch p c c hoạt  ng c i t o   quy mô l n c ng nh  việc t ng c ng qu n s  h a c a Trung Quốc  i v i c c h n   o nh n t o   Bi n  ng, B c Kinh    ng h  v p ph i b t c  s  ph n  i nào t  phía ASEAN. C  th  n i Trung Quốc   thuyết phục   c r ng t nh h nh "nh n chung l   n  nh". Trong m t  ng th i ph n  nh r  r ng s  ch p nh n c a ASEAN, c c quốc gia   khu vực này   nh t tr  tập trung th ng l ng v  B  quy t c  ng x  (COC), v n  ng ng y c ng gi ng nh  m t c i b y ngo i giao  i v i nh ng quốc gia nh  h n v  c ng  ng c  y u s ch ch  quy n   Bi n  ng. Trong thời gian  ng Duterte gi  ch c Ch  t ch, Trung Quốc c ng   t m cách thuyết phục ASEAN ng n c n b t k  s  can thiệp n o của c c c ng quốc b n ngo i, c  th  l  M . Trong b i c nh k  ni m 50 n m ng y thành l p, ASEAN    nh m t m t c  h i l n    c ng nh u h nh  ng v  b o v  l i  ch hợp ph p c a c c n c thành viên c ng nh  b o v  an ninh h ng h i   ch u  .

 ng nh  d  ki n,  ng Duterte v   ng Trump   t m cách xây  ng m i quan h  h p t c v  tập trung vào việc duy tr  liên minh M -Philippines m nh m  trong b i c nh m i tr ng  a ch nh tr   ng thay đi nhanh ch ng. H     nh nhi u thời gian   b n v  cu c kh ng ho ng Tri u Ti n, v n    m  ASEAN   c  m t l p tr ng m nh m . Trong tuy n b  chung của m nh, ASEAN   b y t  "m i quan ng i nghi m tr ng"  i v i "c c h nh  ng khi u kh ch v   e do " c a Tri u Ti n. X t t i c c mối quan h  thống m i v  chi n l c m nh m  mang tính l ch s  giữa B nh Nh ng v  c c n c  ng Nam  , quan điểm của ASEAN lu n c  vai trò quyết  nh trong việc th c hiện hi u quả c c l nh tr ng ph t c a quốc t  đi v i ch    Tri u Ti n. Philippines    nh ch  m i giao dịch th ng m i v  t i ch nh v i ch    kh p k n này, trong khi c c n c  ng Nam   kh c  ng  nh h  c p quan hệ song ph ng v i B nh Nh ng.

Tuy nhiên,  ng Duterte v n khuy n kh ch t p t c s  can d  ngo i giao giữa Tri u Ti n v  khu vực thông qua c  ch  c a ASEAN. Do s  s p   c a c c cuộc  m

ph n 6 bên, Di n đ n khu vực ASEAN (ARF) hiện nay   c  ch  đa ph ng khu vực duy nhất m  qua đ o B nh Nh ng tr c tiếp giao tiếp với các bên liên quan ch  ch t. Ông Duterte c n k u gọi T ng th ng Trump không n n đưa ra nh ng l i đ a v  làm leo thang t nh h nh tr n b n đ o Tri u Ti n. Ông Duterte v  ông Trump c ng tập trung vào c c l nh vực quan tâm chung, đ c biệt   m  r ng h p t c song ph ng v  ch ng không b , trong b i c nh đ ng t n t i m i đ  do  không b  xuyên quốc gia    ng Nam  . V  ph n m nh, Washington cam kết tiếp t c h  tr  c c n  l c c a Manila nh m v  hi u h a nh ng ph n t  c  li n h  với t  ch c "Nhà n c H i giáo" (IS) t  x ng   đ o Mindanao c ng nh  đ y nhanh việc t i thi t khu vực Marawi h u xung đột.

Hai đ ng m nh này c ng th o lu n v  việc m  r ng h p t c ch ng ma túy, với Cơ quan ph ng chống ma túy (DEA) c a M  gi p x y dựng n ng l c cho c c đ i t c Philippines nh m ng n ch n việc nh p khẩu ma túy b t h p ph p   quy mô l n vào n c này, đ c bi t   t  Trung Quốc  i l c. Nh n chung, cu c g p th n m t c a ông Trump với ông Duterte đ  ng n ch n đ c t nh tr ng tiếp t c xu ng c p trong m i quan h  li n m nh Philippines-M , v n t ng b   nh h ng n ng n  do nh ng b t đ ng c a Ch nh quyền Barack Obama tr c cu c tr n  p t n b o c a T ng th ng Philippine đ i v i n n bu n b n ma túy b t h p ph p. Tuy nhiên, ông Trump đ  không th  thay đổi đ c to n t nh c a ông Duterte đ i với Trung Quốc. T ng th ng Duterte đ  làm rõ ngay sau cuộc g p v i Ch  t ch Trung Quốc T p C n B nh vào ngày 10/11/2017 r ng ông coi v n đ  Bi n  ng "t t h n   không n n b  t c đ ng" b i nh ng bên không c  y u s ch ch  quy n   đ , m  c  th    M  v  c c đ ng m nh quan trọng khác trong khu vực nh  Nh t B n v   c.  i u c ng khi n c c quốc gia trong khu vực kh  th t v ng   ông Trump c ng không làm r  đ c ch nh sách c a M    Bi n  ng. Trong m t đ ng th i đ c cho   kh  h i h c, nh  l nh đ o M  đ  đ  ngh  đ ch thân ông ta làm trung gian h a gi i cho c c tranh chấp, nh  th  ông ta coi c c v n đ  ph c t p v  ch  quy n quốc gia v  an ninh quốc t  nh    đ m ph n v  b t đ ng s n.   p l i, c c n c ASEAN đ  l ch s  t y n b  s  xem xét đ  xuất của ông Trump. Điều này cho th y t y n b  c a T ng th ng M  bi u th  m t s  thi u h t r  r ng v  ch nh s ch quốc gia đ i v i m t trong nh ng th ch thức đ a ch nh tr  nan gi i nh t trong thời đ i này. Ông Trump c ng khi n khu vực này ph n n o tr  n n xa l nh do v n không không nh n m nh vào ch ng trình ngh  s  th ng m i "N c M  tr c ti n" theo kiểu ch  nghĩa b o h  m i c a ông.

Trung Quốc đ  kh o l o t n d ng t nh tr ng s t gi m v  vai trò l nh đạo của M  đ  ve v n v  thuyết phục c c n c l ng gi ng  ng Nam  . H u qu    Washington đ  không đưa ra đ c s ng ki n th ng m i n o đ  th ng l ng, trong khi B c Kinh th  l i th c đ y m t lo t s ng ki n th ng m i v  đ u t  đa ph ng đ y h p d n. Đ a vào  nh h ng kinh t  ngày c ng t ng c a m nh, Trung Quốc đ  g y  p l c đ  ASEAN, d i th i ông Duterte, ki m ch  trong c c cuộc tranh chấp   Bi n  ng. M t

trong những “thành tích” đ c ph  tr ng là c  Trung Quốc và ASEAN đã ca ng i việc th  nghi m thành công cái gọi là “ ng d y nóng nh m quản lý các tr ng h p kh n c p trên bi n   Bi n  ng” giữa b  ngo i giao các n c c ng nh  việc hoàn tất D  th o khung v  B  quy t c  ng x  ASEAN-Trung Quốc (COC). Cu c họp Nhóm công tác chung v  th c hi n DOC đ  ki n s  đ c t  ch c t i Việt Nam vào đ u n m 2018 đ  bi n d  th o khung này thành v n ki n cuối cùng. Với vai trò là đ u phi n viên m i v  quan h  ASEAN-Trung Quốc, Manila s  giám sát quá trình đàm phán.

Tuy nhiên, v n đ    đây là không h  có lịch trình rõ ràng cho việc đàm phán v  m t COC “th c ch t và hi u qu ”. C ng không h  có đ u hi u cho th y COC cuối cùng s  tr  thành m t v n ki n mang tính ràng buộc v  pháp lý nh m gi i quyết các nguyên nhân g c r  của cuộc kh ng ho ng: Nh ng hành đ ng c ng ép c ng nh  các yêu sách lãnh th  và lãnh h i mang tính b nh tr ng c a Trung Quốc đ  ng c l i các nguyên t c c  b n c a luật pháp quốc t . Philippines thậm chí còn không đ  c p đ n th ng l i mang tính l ch s  của h  trong v  ki n t i Tòa Tr ng tài liên quan đ n v n đ  Bi n  ng, v n đ c coi là c  s  pháp lý tham khảo hàng đ u đ  gi i quyết cuộc kh ng ho ng này. Có v  nh  các cuộc đàm phán v  COC không ch  là v  b c ngo i giao thu n l i cho các hành đ ng đ n ph ng c a Trung Quốc trên th c địa, mà còn là m t b c đi khác nh m h ng t i việc “v t b ” phán quyết của Tòa Tr ng tài trong v  ki n c a Philippines vào thùng rác l ch s  ngo i giao. N u khu vực này th o luận càng nhiều v  COC, h  s  càng ít th o lu n v  phán quyết của Tòa tr ng tài.

D i th i  ng Duterte gi  vai trò Ch  tịch ASEAN, kh i này đã đ nh m t m t c  h i quan trọng đ  “lên án hoặc tr ng ph t” Trung Quốc.  ng quan ng i h n là đ u này đã làm suy yếu vai trò trung tâm của ASEAN trong việc gi i quyết m t trong nh ng đ m nóng nan gi i và đ  b ng n  nh t trong th  k  21. Trong khi đó, việc lãnh đạo không nhất quán và s  m  h  v  chính sách của Chính quyền Trump đã không h  giúp ích cho v n đ  này.

Richard Javad Heydarian là phó giáo s  v  khoa học chính tr  t i tr ng  i học De La Salle, Philippines và là c  v n chính sách t i H  vi n Philippines.  ng là tác giả cu n [Asia's New Battlefield: The US, China, and the Struggle for Western Pacific](#). Bài viết đ c đ ng trên [S ng ki n Minh bạch Hàng h i Quốc t  \(AMTI\)](#).

V  n C  ng (gt)